

Dit betreft een artikel onder voorbehouden rechten op basis van de licentie Creative Commons *Auteurschap – Geen commercieel gebruik – Geen wijziging - 2.0 België (CC BY-NC-ND 2.0)*.

**U mag:**

- \* dit artikel kopiëren, verspreiden en openbaar maken

**Onder de volgende voorwaarden:**

\* **Auteurschap** — U moet de naam van de originele auteur vermelden op de wijze aangeduid door de auteur van het werk of door de rechthebbende die u de toestemming geeft (maar niet op een wijze die suggereert dat ze u steunen of het gebruik van de creatie goedkeuren).

\* **Geen commercieel gebruik** — U mag deze creatie niet aanwenden voor commerciële doeleinden.

\* **Geen wijziging** — U mag deze creatie niet wijzigen, veranderen of aanpassen.

Voor aanvragen tot verspreiding die niet onder deze voorwaarden vallen moet u mailen naar [ajacquet@cdcs-cmdc.be](mailto:ajacquet@cdcs-cmdc.be)

---

---

## **BICO-Info**

### **Bico Federatie, een belangrijke speler in de Brusselse thuislozenzorg**

**November 2009**

Auteur: Amélie Jacquet

Uitgever : asbl cdcs-cmdc vzw

**De Bico Federatie speelt een centrale rol binnen de Brusselse thuislozensector. De organisatie van deze sector onderging enkele veranderingen met de oprichting van een steunpunt in 2007, de vzw La Strada en dit jaar de herstructurering van het Overlegcomité. Als federatie van bicommunautaire instellingen voor thuislozenzorg behartigt ze de belangen van haar leden zowel naar de overheid toe als in de sociale overlegorganen. Anderzijds verzamelt en verdedigt ze hun standpunten over de uitdagingen van de sector. Een overzicht van de activiteiten van de Bico Federatie geeft de lezer de gelegenheid een beter inzicht te krijgen in de Brusselse thuislozensector.**

De Brusselse sector van de thuislozenzorg bestaat uit een groot aantal organisaties, die een waaier van diensten aanbieden. Daarbij komen nog vier bevoegde overheden (de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, de Vlaamse Gemeenschapscommissie en de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschapscommissie) en drie verschillende wetgevingen. Hierdoor bestaan er meerdere federaties naast elkaar bestaan. De Association des maisons d'accueil et des services d'aide aux sans-abri (AMA) overkoepelt Brusselse (twee- of Franstalige) en Waalse instellingen. De

Nederlandstalige diensten hebben geen eigen federatie, maar komen om de drie maanden samen met de bicommunautaire organisaties in het Regio-overleg thuislozenzorg Brussel (ROTB), dat gecoördineerd wordt door de Brusselse Welzijns- en gezondheidsRaad (BWR). De bicommunautaire structuren, tot slot, zijn verenigd in de Bico Federatie.

De Bico Federatie is ontstaan in 2002 uit de samenwerking van acht instellingen rond gemeenschappelijke dossiers. Tegenwoordig heeft ze vijftien leden:

- een centrum voor dringend onthaal voor mensen die in acute psychosociale moeilijkheden verkeren, dat dag en nacht bereikbaar is: Ariane
- een centrum voor onvoorwaardelijk nachtopvang: Hoeksteen
- vier onthaalhuizen die opvang, huisvesting, psychosociale begeleiding bieden aan iedereen (De relais, Haard en Vrede) en aan vrouwen met of zonder kinderen (Open Deur, Talita)
- zes diensten die psychosociale, budgettaire of administratieve begeleiding aan huis geven (begeleid wonen): Leger des Heils, Fami-home, De nieuwe 150, Lhiving, Een eigen dak, Huis van vrede
- een centrum voor slachtoffers van mensenhandel, dat een onthaalhuis en begeleid wonen aanbiedt: Pag-Asa
- een dienst voor straathoekwerk met thuislozen: Diogenes
- de Federatie van Autonome Centra voor Algemeen Welzijnswerk (FACAW), een koepel van de CAW's die zijn erkend door de Vlaamse Gemeenschap, in Brussel de CAW's Mozaïek en Archipel

## Overleg

De ministers van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie die bevoegd zijn voor bijstand aan personen wilden meer coherentie in deze versnipperde sector. Zij richtten op 24 mei 2007 een algemene beleidsnota thuislozenzorg tot het Verenigd College. Dat leidde met name tot de oprichting van een steunpunt voor de sector in de vorm van een vzw, La Strada. Het steunpunt moet zorgen voor een betere coördinatie binnen de sector en een harmonisering van het beleid. Het moet een centrale registratie van de thuislozen opzetten en het centrale infopunt zijn voor de cliënten, de overheid en de organisaties die al dan niet in de sector actief zijn. La Strada organiseert 'spreekruimtes' voor thuislozen en thematische werkgroepen voor welzijnswerkers. Tot slot ontwikkelt de vereniging nieuwe projecten en werkmethoden en vormt ze een plek voor de uitwisseling van ervaringen. De Bico Federatie is lid van haar Raad van Bestuur en Algemene Vergadering.

La Strada kreeg eveneens de opdracht van het Verenigd College om het nieuwe Overlegcomité thuislozenzorg te organiseren en logistiek te ondersteunen. Dit comité werd eind 1994 opgericht op initiatief van de GGC, met het oog op samenwerking en contacten die de typische segmentering van deze sector overstijgen. Maar het comité stootte op zijn grenzen en zakte in elkaar. Daarom werd het op nieuwe leest geschoeid door een ministerieel besluit dat op 11 juni 2009 werd gepubliceerd. In het comité zetelen vertegenwoordigers van onder andere OCMW's, federaties uit de sector zoals de Bico Federatie, straatbewoners, leden die bevoegd zijn voor bijstand aan personen zowel van het Verenigd College van de GGC en als van het College van de VGC en de COCOF, evenals hun respectieve administraties. Het comité coördineert, evalueert, adviseert de overheid en verspreidt informatie.

Maar de problematiek van de thuislozenzorg wordt ook besproken in andere overlegorganen, waarin de Bico Federatie haar leden vertegenwoordigt. Ze is samen met de Nederlandstalige en

bicommunautaire Brusselse instellingen voor thuislozenzorg lid van het ROTB. Ze komt twee tot drie keer per jaar samen met de AMA en de CAW's Mozaïek en Archipel om gezamenlijke standpunten te definiëren. Ze organiseert vier keer per jaar met de AMA en het CAW Archipel een overleg onder de naam Maisons d'accueil Bruxelloises – Brusselse Onthaalhuizen (MABO), waarin de specifieke problematiek van de Brusselse instellingen voor residentiële opvang wordt besproken.

De Bico Federatie treedt eveneens op als werkgeversfederatie. Ze vertegenwoordigt en verdedigt de belangen van haar leden bij de overheid, de vakbonden en binnen sociale overlegorganen. Ze neemt deel aan de onderhandelingen over de collectieve arbeidsovereenkomsten binnen het paritaire comité 319.00 (opvoedings- en huisvestingsinrichtingen en -diensten). Ze is vertegenwoordigd in het Fonds Sociale Maribel voor bicommunautaire opvoedings- en huisvestingsinrichtingen en -diensten en in het Opleidingsfonds dat tewerkstellings- en vormingsinitiatieven voor risicogroepen financiert. Tot slot neemt de Federatie ook deel aan de onderhandelingen met de Brusselse autoriteiten in het kader van de akkoorden met de non-profitsector.

### **Begeleid wonen en registratie**

De algemene beleidsnota over thuislozenzorg van 24 mei 2007 geeft het steunpunt La Strada de opdracht om een registratiesysteem op te zetten en te ontwikkelen, waarvan de gegevens vervolgens in een jaarverslag moeten worden weergegeven. Thuislozen vormen een bevolkingsgroep waarover te weinig gestructureerde gegevens beschikbaar zijn, hoewel deze essentieel zijn voor de besluitvorming. De gegevens in de jaarverslagen van de instellingen (aantal begeleidingen, bezettingsgraad, duur van het verblijf, enz.) worden volgens verschillende criteria en op een verschillende manier georganiseerd, afhankelijk van de bevoegde overheid. Deze gegevens zouden nochtans informatie kunnen verstrekken over het profiel van de gebruikers van deze diensten. In de verslagen staan ook sociaaldemografische gegevens over deze personen (geboortejaar, nationaliteit, geslacht, verblijfsstatuut, enz.), maar die zijn moeilijk vergelijkbaar. Zo kan de leeftijdscategorie variëren per instelling: 18 tot 21 jaar bij een instelling, 20 tot 30 jaar bij een andere.

De kabinetten van de leden van het Verenigd College van de GGC die bevoegd zijn voor bijstand aan personen gaven de Bico Federatie daarom de opdracht om een uniform registratiesysteem te ontwikkelen voor de diensten voor begeleid wonen. Dat was geen gemakkelijke taak, daar elke organisatie specifieke parameters hanteert die voortvloeien uit haar geschiedenis en werking. Het goedgekeurde basisvoorstel werd overgedragen aan La Strada en omgezet naar een computerprogramma dat alle diensten kunnen gebruiken en dat de vergelijking van de gegevens toelaat.

### **Opleidingen**

Afhankelijk van de beschikbare middelen organiseert de Bico Federatie opleidingen voor werknemers van instellingen die onder het paritaire comité 319.00 vallen. De meeste opleidingen worden gegeven aan maatschappelijke assistenten en opvoeders, zelfs aan directeurs. Het thema van 2009 was de omgang met geneesmiddelen in opvangthuizen voor thuislozen. In die groep bevinden zich immers seropositieve mensen, diabetespatiënten, enz. In 2010 zal de Federatie aandacht besteden aan eerste hulp en psychopathologieën, in samenwerking met Santé mentale exclusion sociale (SMES).

Andere opleidingen worden voor de laaggeschoolde werknemers, zoals klusjesmannen en

keukenpersoneel ingericht. Zij krijgen minder vaak de kans om deel te nemen aan dit soort activiteiten. Daarom werden opleidingen ‘Actief luisteren’ en ‘Omgaan met interculturele verschillen’ georganiseerd voor deze doelgroep.

### **Thuislozenweek**

Jaarlijks organiseren de Bico Federatie, BWR, AMA en CMDC-CDCS beurtelings, maar in nauwe samenwerking de thuislozenweek. Er bleek immers een grote behoefte zijn aan contacten tussen de instellingen uit de sector. Werknemers uit de sector kunnen elkaar dan ontmoeten, andere instellingen bezoeken die aanvullend of vergelijkbaar werk verrichten, en hun werking en dienstenaanbod onder de loep nemen. Bovendien wordt het evenement sinds een paar jaar afgesloten met een studiedag. De positieve effecten van deze ontmoetingsweek zijn al heel snel zichtbaar. Vaak worden tijdens de bezoeken afspraken gemaakt tussen instellingen. Het is gemakkelijker om samen te werken met een dienst die je beter hebt leren kennen: dat zou het motto van dit evenement kunnen zijn.

Het initiatief is ontstaan in 2001 en blijft uitbreiden en nieuwe samenwerkingsvormen genereren. In het begin richtte de week zich uitsluitend op de thuislozenzorg. Maar tegenwoordig heeft het evenement een veel groter bereik en worden ook organisaties uit andere sectoren uitgenodigd om hun deuren te openen, wanneer zij betrokken zijn bij de problematiek van de thuisloosheid. Deze kan immers niet geïsoleerd worden van andere maatschappelijke vraagstukken.

Editie 2009 van de week vond plaats van 21 tot 25 september en had als thema ‘Kinderen in moeilijkheden in structuren voor volwassenen’. Er zijn namelijk steeds meer kinderen en jongeren in de thuislozenopvang. Er is nood aan de ontwikkeling van een specifieke begeleiding, zo veel mogelijk in samenwerking met externe diensten. Deze problematiek is niet alleen van toepassing op opvanghuizen voor gezinnen of vrouwen met kinderen, maar treft ook opvanghuizen voor mannen. Enerzijds komt het sinds kort voor dat zij kinderen bij zich hebben. Anderzijds zijn veel mannen gescheiden van hun kinderen en is een herstel van de ouder-kindband noodzakelijk. Tijdens de studieochtend die deze editie afsloot, konden deelnemers kennismaken met het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling, de Service droit des jeunes, opvangtehuis Open Deur en het Comité Bijzondere jeugdzorg. Deze diensten stelden hun respectieve werkmethoden voor.

De Bico Federatie organiseert in 2010 de 10de editie van De week van de Brusselse thuislozenzorg.

### **Memorandum**

Vanuit haar functie als woordvoerder van haar leden bij de overheid heeft de Bico Federatie een memorandum geadresseerd aan de bevoegde instanties. Daarin beschrijft ze de vaststellingen die haar leden op het terrein hebben gedaan en werkt ze concrete voorstellen uit.

### ***Rode draad***

Over het algemeen betreurt de Federatie de beperkte investeringen in een beleid dat de duurzame maatschappelijke integratie en emancipatie van thuislozen nastreeft. De maatregelen die tijdens de vorige legislatuur werden genomen, geven te veel prioriteit aan noodopvang. De budgetten voor urgentiebedden en winteropvang zijn sterk gestegen, maar helaas ten nadele van initiatieven die het verlaten van de opvangstructuren bevorderen. Deze keuzes hebben het perverse effect dat het verblijf in noodopvangcentra langer wordt. Dit soort initiatieven draagt bij tot de situatie van straatbewoners in plaats van ervoor te zorgen dat ze hun mogelijkheden aanwenden om eruit te komen. Er moet een gediversifieerd aanbod ontwikkeld worden, dat aangepast is aan de specifieke

behoeften van iedere persoon en dat rekening houdt met de diversiteit die de thuislozenbevolking kenmerkt.

### ***Instroom en uitstroom***

Het actieplan dat wordt voorgesteld in de algemene beleidsnota uit 2007 benadert de thuislozenproblematiek in termen van instroom en uitstroom. Het beheersen van die stromen betekent dat men probeert te vermijden dat mensen terechtkomen in uitsluitingssituaties waardoor ze op straat kunnen belanden (instroom beperken) en dat men ondersteuning biedt aan maatschappelijke integratieprocessen waardoor mensen de thuislozenzorg kunnen verlaten (uitstroom bevorderen).

De Bico Federatie pleit op regionaal niveau voor de ontwikkeling van een huisvestingsbeleid dat het aanbod betaalbare woningen vergroot: bevrozing van de huur, uitbreiding van de sociale woningen en sociale huisvestingsmaatschappijen, meer controle op de kwaliteit van woningen, gecoördineerde aanpak van leegstand, enz. Bij de instroom zien we immers dat veel mensen naar een opvangtehuis komen omdat ze geen betaalbare woning vinden en niet omdat ze begeleiding nodig hebben. Veel opvangtehuizen zijn daardoor oververzadigd. Hetzelfde geldt voor de uitstroom, de huidige woningmarkt maakt het moeilijk om het opvangtehuis te verlaten. Bijgevolg wordt de verblijfsduur langer.

Om de instroom in te dijken en dus thuisloosheid te vermijden pleit de Bico Federatie voor een diversificatie van het huisvestingsaanbod. Ze ijvert voor de versterking van alle vormen van begeleid wonen. Daarnaast mogen mensen die een oplossing vinden in solidair wonen niet worden beboet en daarom pleit de Federatie voor individuele sociale rechten. Ze vraagt tevens om preventieve maatregelen tegen uitzettingen aan te nemen.

Sommige mensen komen op straat terecht als zij een instelling verlaten, zoals een gevangenis of een psychiatrisch ziekenhuis. Om dit soort scenario's te vermijden, pleit de Bico Federatie voor een betere opvolging, met name medisch, en een betere voorbereiding op het verlaten van de instelling. Het aantal beschikbare plaatsen beschut wonen moet worden opgevoerd om te vermijden dat psychiatrische patiënten op straat belanden. Ook de uitbouw van medische huizen moet worden voortgezet, omdat die de continuïteit van de zorg mogelijk maken. Daarnaast moeten mobiele teams, zoals die van SMES-B, worden versterkt en beschikken over meer medewerkers die gespecialiseerd zijn in het omgaan met drugsverslaafden of psychiatrische patiënten. En tot slot moeten samenwerkingsakkoorden en -vormen gesloten worden met andere sectoren, zoals de geestelijke gezondheidszorg, justitieel welzijnswerk, bijstand aan personen met een handicap, enz.

### ***Specifieke groepen***

Opvangstructuren stellen te weinig plaatsen ter beschikking aan grote gezinnen. Bovendien is het gemeenschapsleven in de tehuizen niet aangepast aan die gezinnen en zijn de verblijfskosten te hoog. Hetzelfde geldt voor de woningmarkt, die te weinig aangepaste woningen voor deze gezinnen biedt. De Bico Federatie pleit voor een gedifferentieerde opvang, de uitbreiding van het aantal aangepaste sociale woningen voor deze gezinnen en het afsluiten van een conventie tussen de OCMW's en de opvangtehuizen om de verblijfskosten te verminderen.

Steeds meer mensen zonder verblijfsvergunning of met een onzeker verblijfsstatuut op ons grondgebied vragen hulp aan de eerstelijnszorg voor thuislozen, ten nadele van de oorspronkelijke doelgroep. Maar de verblijfskosten van deze mensen worden niet betaald door de staat en evenmin door de OCMW's, zodat de opvangtehuizen zelf opdraaien voor de kosten en dus maar een beperkt

aantal van deze mensen kunnen toelaten. Veel thuislozen, soms met kinderen, doen een beroep op noodopvang. Zij hebben echter nood aan een intensieve sociale begeleiding, die ze niet krijgen in de noodopvang. De thuislozenzorg wenst uiteraard dat de opvang van deze mensen op een menswaardige manier gebeurt, maar vraagt zich toch af of het haar taak is om ze op te vangen. De Bico Federatie vraagt de federale overheid om haar verantwoordelijkheid te nemen en ervoor te zorgen dat er voldoende opvangplaatsen voor deze doelgroep zijn.

Sommige straatbewoners spreken geen enkele landstaal. Dan wordt het aangaan van een vertrouwensrelatie heel moeilijk. Er bestaan tolkdiensten, maar die zijn zelden mobiel en worden alleen bij specifieke vragen ingeschakeld. De Bico Federatie vraagt om de opleiding van interculturele bemiddelaars en het afsluiten van samenwerkingsakkoorden op te nemen in de opdrachten van de thuislozenzorg. Straatbewoners beschikken niet altijd over de nodige sociale vaardigheden om hun weg te vinden in de vele maatschappelijke diensten. De Federatie ijvert voor een versterking van straathoekwerk.

### ***De Bico Federatie***

Birger Blancke staat als enige medewerker in voor de werking van de Federatie: administratie, boekhouding, jaarverslagen en memoranda schrijven, vergaderingen leiden, opleidingen organiseren, enz. Helaas volstaat een voltijdse kracht niet meer om de vele taken uit te voeren. Bovendien is de forfaitaire subsidie die de vzw krijgt niet meer voldoende om het volledige salaris van één werknemer te betalen. De Federatie vraagt dus een structurele subsidie om haar werking te ondersteunen en een tweede medewerker te kunnen aanwerven.

### **Bico Federatie**

Kogelstraat 34

1000 Brussel

Tel/fax: 02/513.58.76

Gsm: 0494/47.04.24

[bico.federatie@skynet.be](mailto:bico.federatie@skynet.be)